

ETİ SENİN KEMİĞİ BENİM

1963

Hüseyin Rahmi Gürpınar 1864-1944

Öykü

ETİ SENİN KEMİĞİ BENİM
FALAKA
ÜFÜRÜKÇÜLÜĞÜM
İNSAN ÇEKİŞTİREN ESKİ VAİZLER
MIRNAV... MIRNAV
TÜRKAN HANIM'DAN MEKTUP
HOROZ AİLESİ SİNİRLİ HANIMIN MEKTUBU
ERKEĞİN ÜSTÜNLÜK REÇETESİ
HANIMLARIN ÖKÇESİ- BEYLERİN ÖFKESİ
BİR AÇIN GÜNLÜĞÜNDEN BİRKAÇ YAPRAK
YAZARLAR NASIL ÖLÜR?
HEYBELİ YANGINI
BÜYÜK BİR PİŞMANLIK
KANIMIZI EMENLER
KARINCALARLA SAVAŞTAYIM
YENME VE YENİLME DURUMU
DÖŞEKTEN BİR SESLENİŞ
VARDA, İSPANYOL GELİYOR!

ETİ SENİN KEMİĞİ BENİM

ÖYKÜ

Eski eğitim anlayışı Eskiden çocuk eğitimi üzerine düşünceler, barbarca kurallar vardır. Geçmiş zamanda uğur olduğu inanişından olduğu düşünölen bir durum olarak, dört yaşında çocuklar dört ay için okula başlatılmaktadır. Fakat henüz küçücük olan bu çocuklar gittikleri okulda kavuklu, din öğreten hocalar tarafından çeşitli şekillerde şiddet görmektedir. Dayak cennetten çıkmadır inanişından dolayı bu durum normalleştirilmektedir. Yazara göre bu barbarca durumun daha da ilerisi 'eti senin kemiği benim' anlaşmasıdır. Döneme göre, kafalarda yer etmiş, yanlış inanişlar insanlara hâkimdir. Küçük çocukların ilk eğitimine cennet-cehennem kavramlarını sokmak bunlardan biridir. Cennet ve cehennem olarak tasvir edilen, ceza ve ödöl aracı olarak kullanılan kavramlar, yetişkin olduklarında bile insanların toprağın altıyla ilgili yasalara ayak diremelerine neden olmaktadır. Yazara göre bu tür yetişkinler, birkaç dil bilir ve dört, beş kitabı vardır ama inançları sorgulandığında saçma inanişlarla karşılaşabilmektedir.

Eğitim yeri ve yöntemine eleştiri Anlatıcı, Girit'te okula başlayıp, altı yaşında İstanbul'a gelmiştir. Yakup Ağa okullarına verilmiştir. Okul olarak kullanılan bu yer çocuklara aslında hiç uygun değildir. Falaka, sırk gibi şiddet araçları kullanan hocalarla doludur. Duvarlar kalın, pencereler küçük, toprakla neredeyse bir alçaklıkta, türbems bir loşluk içindedir. Biraz ötedeki tuvalet kokusu temizlik konusundaki sıkıntıya örnektir. Her bir çocuk evinden getirdiği mindere oturmakta, mindere diz çökerek hafız gibi sallanarak dersini okumaktadır. Kayserili ihtiyar bir hoca vardır ve çevresi cezalandırmasına işe yarayan aletlerle doludur. Sarıklı, hep öfkeli bakan biridir. Çocuklar ondan korktukları için hep sallanır gibi yaparak, hiç boş durmadığını göstermektedir. Dinlenir gibi bir çocuk görse, ya da çocuklardan birisi zor anlasa, yanlış yapsa üç metrelik bir sırkla çocuklara vurmaktadır. Hocalar, çocukların kulaklarını kanatmak için, kulaklarını çektikleri parmakların tırnaklarını uzun tutmaktadır. Bu da kulaklarının yara olmasına neden oluyordur. Her türlü şiddeti gördüklerinden bu tür işkenceler altında ölmüş çocukların hikâyeleri herkesin dilindedir. O dönemin hocaları, okumayı beceremeyen çocukların kafasına, bilgileri böyle sokabileceklerine inaniyorlardır. Anlatıcıya göre bu insanlar yobazdır. Teknikleri yüzünden de bu vahşi eğitim sistemi çocukları büsbütün aptallaştırmaktadır.

TEMALAR

Eğitim/Şiddet Eski dönem eğitim yöntemlerinin eleştirildiği yazıda, anlatıcının çocukluk anıları ve gözlemleri yer alır. Çocuklara gerekli hassasiyetin gösterilmediği, şiddetin meşru olduğu, çocukların yaşına uygun olmayan bilgilerin aktarıldığı bir dönemdir. Ailelere bakıldığında ise çocukları, eti senin kemiği benim anlayışıyla öğretmenlere teslim ettikleri görülür. Şiddet o kadar meşru ve yaygındır ki, küçük çocukların gördükleri şiddetten dolayı hayatlarını kaybetmeleri bile duyulan vakalardandır. Hocaların bilimden ve anlayışlı olmaktan uzak olmalarına, çocuk psikolojisinden anlamadıklarına, korkutma ve baskı yöntemlerini kullanarak eğitim verdiklerine değinilmiştir. Eleştiriler, eğitim verilen mekânın uygunsuzluğuna, eğitimin yöntem ve içeriğine, son olarak da eğitimi sağlayan kişilere ve ailelere yöneliktir. Eğitim ve eğitimi veren kişilerin niteliği sorgulanmaktadır.

FALAKA

KİŞİLER

Yazar Hikaye geçtiği sırada okula yeni başlamıştır. Çok küçüktür. Annesi babası ölmüş, anneannesi tarafından büyütülmüştür. Evde pek kıymetlidir.

Muhtar 16 yaşlarındadır. enine boyuna bir genç irisidir. Derslere önem vermemekte, uçarı bir gençtir.

Hoca Anlayışsız, öfkeli ve çocuklara duyarsızca şiddet gösteren biridir. Hocadır. Çocuklara okulda dini eğitim vermektedir. Kayserili hoca olarak anılmaktadır.

İhsan Anneanneninin elinde büyümüştür. Okullu, genç bir yüzbaşısıdır.

Anneanne Kızının ölümünden sonra büyük sinir krizi geçirmiş bir kadındır. Torununu öksüz büyüttüğü için üzerine titremektedir. Hazırcevap ve şakacıdır. Öfelendiğinde ise hiçbir nezaket kuralını dikkate almadan konuşmaktadır.

Sait Dede Pertevniyal Valide Rüştiye'sinde hocadır. Farsça derslerine girmektedir. Mevlevi'dir ve karıncayı incitmeyen mizaca sahiptir.

ÖYKÜ

Okulda falaka kullanımı Çocukların eğitimde kullanılan falaka uçtan uca ip bağlanmış bir sopadır. Suçlunun ayakları bu sopayla ipin arasına geçirilir. Sopa vuruldukça ayaklar bileklerinden falakaya sıkışır. Son kıvrakta çocuk kıskıvrak bu kapana tutulmuş olur. Suçun derecesine göre ayakkabı, mest de çıkarılmaktadır. Değnek, çocukların ayaklarına her değdiğinde çocuklar kendini yerden yere vuruyor, ağlıyor ve boğuk iniltiyle yalvarıyordu. Çocuklar, bir daha yapmayacağını, ezberini tamamlayacağını söyleyerek yalvarsa da çok etki etmemektedir. En sonunda ise sesleri kesilmektedir. Çünkü bayılırlar. Yazara göre yazdıklarının ispatı için, dayaktan ölen çocukların aileleri tarafından hocalara karşı açılmış dava kütükleri bulunabilmektedir.

Yetişkinliğe etkisi Çocukların, bu kadar dayak karşılığı öğrendikleri, hiçbir kelimesini anlamadan papağanlar gibi söyledikleri Arapça kelimelerdir. Körpe zekâları bu öğretim yöntemiyle tamamen köreltilmiştir. Hatta çok insanın, yetişkinliğinde dünya işlerini ahret kaygılarına bağlı tutmaları, o zamanın çok erken yaşta başlamış sıkı din telkinleri sonucu, doğru yargılama gücünü kaybetmiş olmaları sonucudur.

Yazarın çocukluk anısı Yazar, çocukluğundan bahseder. Okula başlayalı bir yılı geçmiştir. Fakat gördüğü eğitim mizacına uygun gelmediğinden sıkılıyordu. Akşamları çocukların okuduğu ve uzun süren, makamla okunan bir dua vardır. Yazarın zihnine yabancı gelen uzun ilahinin, bir kelimesi bile aklına girmez. Ama dayak korkusuyla ağzını oynatarak ezberlemiş gibi diğer çocuklara katılıyordu. Fakat bir gün hoca bu durumu fark etmiştir. Kafasına bir sopa indirmiş ve kafasındaki fes tampon işi görse de, sırığın ucu ensesine denk gelerek orayı kanatmıştır. O akşam eve dönen yazarı anneannesi karşılaşmıştır. Çocuğu yaralı ve üzgün gören anneanne, ne olduğunu öğrenir. Hemen gidip hocaya

haddini bildirmek ister fakat hocanın okulda olmadığı telkiniyle engellenir. Fakat sabah torunu ile hazırlanarak okula gitmeyi ihmal etmez.

Anneanne ve hocanın tartışması Okula giderken anneannenin gözlerinden öfkesi belli oluyordu. Kapıdan içeri girince hoca da durumu sezmiştir. Kadın, hocaya hesap sorar. Hoca da adam olması için yaptığını söyler ve kendini savunur. Okulda bu tür şeyler ona göre normaldir. Yazarın anneanesi hocayı tehdit eder. Milletin çocuğuna bu şekilde değersiz muamele yapamayacağını kendi üslubu ve deyimleri ile anlatır. Hoca, çocuğu kıymetliyse alıp götürebileceğini söyleyince kadın götürüleceğini söyler. Fakat ona da dava açacak, o okulda kalmasını engelleyecektir. Maarif Nazırı akrabasıdır. Yarayı gösterip cezasını isteyecektir. Hoca sinirlenir ama kadın durmaz. Hocaya ağır kelimeler söyler. Onun öğretmenliğini küçük görür. Ayrıca küçücük çocuklara guslün farzlarını ve onu gerektiren sebepleri anlatmasını yadırgadığını da ekler.

İhsan Bey'in kavgaya etkisi Bu tartışma yaşanırken okuldan içeri İhsan Bey girer. Artık üstünlük yüzde yüz onlara geçer. İhsan, kadını kolundan çeker ve götürmek ister. Yobaz olarak gördüğü hocayı karşısına almasını küçüklük olarak değerlendirir. Kadın, İhsan'dan güç alır ve adamı tehdit eder. Onu astırabileceğini söyleyerek gözdağı verir. İhsan da gitmeden onu uyarır. Bir çocuğun daha burnu kanarsa kadının söylediği cezayı ona vereceğini söyler. O gün öğrencilerin gözünde hocanın üstünlüğü azalır.

Muhtar'ın, hocayı kandırması O hafta yazarın okulu değişir. Taş mektebe gider. Orası bitince de Rüştüye'ye. Bu rüştüye de gümüş kaplamalı falakasıyla ünlüdür. Anlatıcının bu okulla ilgilide anısı vardır. Farsça dersindeyken hocaları Sait Dededir. Öğrencilerin içlerinde on altı yaşlarında bir de haşarı bir çocuk vardır. Muhtar; genç irisidir. Derse hiç değer vermez ve oralı olmaz. Bir gün derste sıkıldığını, biraz gidip dolaşacağını söyler. Sınıftakiler dersin bitmesine üç saat varken bunu nasıl yapacağını sorarlar. Muhtar, onları küçümser. Kendisinin bir sürü dalaveresi olduğunu, kapana kısılmış fare gibi üç saat durmayacağını söyler. Hocanın yanına gidip hem izin hem de üstüne para alacağını iddia eder. Çocuklar onu izler. Muhtar, gerçekten de Sait Hoca'nın kulağına iki kere bir şeyler fısıldılar. Sait Hoca memnun değildir ama izin de verir, para da... Çocuklar çok merak eder. Ertesi gün ona sorarlar. Muhtar, anlamadıkları için onlarla alay eder. Hocanın kulağına ilk eğildiğinde, gençlik hali olduğunu ve yıkanması gereken bir durum ortaya çıktığını söylemiştir. Hoca kızıp hamam gitmesini söylediğinde ise hamam parası olmadığını söylemiş ve üstüne bir de para almıştır.

TEMALAR

Eğitim Yazarın çocukluk anılarından iki tanesine yer verdiği bir yazıdır. Eğitim sistemi eleştirilmektedir. En büyük sorun şiddettir. Hocalar, öğretmen gibi değil ceza veren, korkutan karakterler olarak yer almaktadır. Eğitim içeriği de eleştirilir. Yazara küçük yaşta, hem içerik olarak ne anlama geldiğini bilmediği, hem de anlamı söylense bile kavrayamadığı bilgiler öğretilmeye çalışılmaktadır.

İLK ORUCUM

KİŞİLER

Yazar Yazıda, yazarın farklı yaşlardaki anıları yer almaktadır. Evin kıymetli çocuğu olarak büyüdüğü anlaşılmaktadır.

Nezahat Yazarın ailesinin evinde çalışan Arap bir kadındır. Çocuk bakımı ile ilgilendiğinden de söz edilebilir.

ÖYKÜ

İftar sofrasında yaşananlar Anlatıcı, iki buçuk yaşındadır. Aylardan ramazandır. Ailecek iftar sofrasının başındadırlar. Anlatıcı, elini reçel kâselerinden birine batırır ve babası kaşığının tersi ile eline

vurup uyarır. Çocuk o sırada annesin gözünden iki damla yaş aktığını görür ve babasının suçunun kendinden büyük olduğu kanaatine varıp ağlamaya başlar. Öyle bir ağlar ki tüm ev seferber olur ama önüne ne koyulursa koyulsun artık susmaz. Babası da yaptığına pişman olur ve çocuğu susturmaya çalışır. Önceki çocukları havale geçirip öldüğü için çocuk çok kıymetlidir. Top patlar ama herkes çocukla uğraşırken iftarı unuttur. Bu ilk dayak anısı, anlatıcının birinci ramazan olarak zihninde yer tutmasına yardımcı olur. Anlatıcının annesi, alt ay kadar sonra vefat eder.

Karagöz oyunları Altı yaşına geldiğinde, her yıl ramazanı büyük bir sabırsızlıkla bekler olur. Hiç sevmediği okul bu ayda yarım gün oluyordur. Anlatıcı için Ramazan ayı zenginlik, bereket, eğlence, oburluk anlamına gelmektedir. En büyük eğlencesi ise Karagöz perde oyunudur. Evdeki ki küçük çocuklar olarak, bu gösteri başlayacağı zaman koşarak meydana yerlerini almaktadırlar. Saçakları kararmış isli perde onlar için en şık tiyatro görünümündedir. Çocukların çok hoşuna gitmesine, esprilerine gülmelerine rağmen, Karagöz gösterilerinde çok fazla küfür kullanılıyordu. Çocuklar o zaman edepsizlikle tuhaflığı birbirinden ayırt edemedikleri için durumu anlamıyorlardı. Fakat büyüdüğünde kaba, hiç bir şeyden çekinmeyen, fazla ağır küfürler eden, kabalıklarına, Karagöz'ün kadın ve erkeğe sultanmalarına nasıl müsaade edildiğini anlamıyordu. Karagöz'ün ağalığı oyununda halayı Cemafer'e diz uğdurması olayı bunlardan biridir ve bunu terlemeden izlemek o an için ortamdakiler adına mümkün değildir. O zaman resmi, gayri resmi kimse de sansür fikri yoktur. Anlatıcı, iğrençlikle rezaleti ayırt edecek yaşa geldiğinde, Karagöz'ün bu yönlerinden yakını. Ondan daha yaşlı olanlar ise, onun hiçbir şey görmediğini, birkaç yıl önce doğsaydı herkesin örtülmesi zorunlu olan organının genel saklanış kuralından Karagöz'ün muaf tutulduğunu ve bu imtiyazın onu daha komik bulmalarına sebep olduğu söyler.

İlk oruç tutma deneyimi Anlatıcı, ilk orucunu ise dokuz yaşında tutmuştur. O da ömründe unutamadığı günlerdendir. O günlerde çocukların orucunun çok sevap olduğunu öğrenmiştir. Büyükannesi ve büyükbabası, eğer bir gün oruç tutacak kadar sabrederse o orucu odan satın alacaklarını söylerler. Çünkü küçüklerin orucu büyüklerinkinden daha makbuldür. Anlatıcı, bu kazancın tamamı ile oruç tutmaya karar verir. Fakat ya büyükler razı olmaz. Ya sahura kalkamaz ya da katlığında uyuyakalır. Ama bir gün sonunda sahura kalkar ve oruca niyet eder. Büyükler, orucun bir kısmını uykuya tutturmak için geç kalkıyorlardır. Anlatıcı ise yine aynı saatte, erkenden kalmış, oyuncaklarıyla oynamış, bahçeye çıkmış oyalanmıştır. Öğlene doğru yavaş yavaş acıkmaya başlamıştır. Evdekiler hala uyuyordur. Çocuk haliyle dayanamaz ve dolaptan bir şeyler aşırır bahçeye girer. Günah işlediğini biliyordur ama kendine engel olamıyordu. Bahçenin kuytu köşesine aldıklarını yerken birden arkasından biri seslenir. Gelen evdeki Arap hizmetli Nezahat'tir. Çocuk onunla zıtlaşmak istemez ve kimseye bahsetmemesini ister. O da alacağı paranın yarısını ona verirse söylemeyeceğine söz verir. Çocuk kabul eder. Mutfakta Nezahat ona bekçilik yapar, o da karnını iyice doyurur. Akşam sofrada ezan beklenirken büyükannesi çocuğun benzimi sararmış bulur ve oruçla ilgili hiç söylenmemesi konusunda onu över. Nezahat güldüğü belli olmasın diye elinden geleni yapar.

TEMALAR

Sahtekarlık Masum bir çocukluk anısı olarak aktarılan ilk oruç deneyiminde, yazar dokuz yaşındadır. Büyükannesinden para alabilmek adına orucunu bozmadan tuttuğunu söyler ve yalanına evdeki çalışan Nezahat de ortak olarak büyükleri kandırırlar. Küçük bir çocuğun hileye başvurusu ve teşvik edilmesi söz konusudur. İyi olarak görülen bir duruma çocuk maddi ödülle yönlendirilmeye çalışılmıştır fakat ödülle ulaşmak için yalan söyleme söz konusudur. Çocuğun hem aile büyükleri hem de evdeki çalışan tarafından yalana teşvik edildiği söylenebilir.

Dini gelenekler/Ahlak Yazarın çocukluğuna dair anıların yer aldığı yazıda, Ramazan ayına ait özelliklerin yer aldığı görülür. İftar sofraları, orucun kuralları, Ramazan eğlenceleri bunlardan bazılarıdır. Yazar çocukluğunda neşe ve sevinçle karşıladığı Karagöz oyunlarını da içeriğinin uygunsuzluğu açısından eleştirir. Karagöz'ün ahlak kurallarını uygun olmayan söylem ve davranışları yaş gözetmeksizin halka açık olarak oynatılmaktadır. O yıllarda herhangi bir merci içeriğin

uygunluğunu denetlememektedir. Anlatılanlardan yıllar geçtikçe içeriğin olumlu yönde değişmeye başladığından bahsedilebilir.

HAYAT VE ÖLÜM

ÖYKÜ

Ölüme üstüne düşünceler Yazar, ölüm korkusunu sorgular. Yokken var olan insanların, varken yok olmaktan niye korktuklarını düşünmektedir. Ölen kişinin ölümü hissedecek organizması kalmadığı için öldüğünü bilmediğini söyler. Ölümden korkan ve ona trajik, korkutucu anlamlar yükleyen yaşayanlardır. Ölüm bir değişimdir ve insanlar iyiden kötüye mi, kötüden iyi ye mi gittiğini bilmiyorlardır. Bu sebeple doğuma seviniyor, ölüme üzülüyorlardır. Ölüm, ancak dirilere dehşet veren acıklı bir manzaradır. Doğmak bazı filozoflara göre acıklı bir kaza, bazılarına göre ise büyük bir talihtir. Yazar, doğanın elinde oyuncak olduğunu söyler. Ölümden korktukça korkunçlaştığını, ölüme dehşet yükleyenlerin insanlar olduğunu söyler. Ölüm, uğursuz sayılarak genellikle üzerine konuşulmak istenmemektedir. Bir filozofun, hayatı bilmek için ölüme danışıp konuşulması gerektiğini söylediğinden bahseder. İnsanların ise tekrar dirilmek hülyasıyla içinde hiç yaşayamayacakları bir ahiret dünyası icadına kapıldıklarını söyler.

Ölümün korkunçluğuna dair Bir başkası ise ölüme bu korkunçluğu, papazlar ve hekimlerin verdiğini söylemiştir. Cennet vaadi ve cehennem korkusuyla insanları yüzyıllardır düzeltmeye uğraşıyorlardır. Can çekilince acılar kesilir ve ötesi yoktur diye belirtir. Bazı çaresiz durumlarda acı çekenleri kurtarmak için acı çekenleri öldürmek de istenmektedir. Ölümün, gerektiğinde kurtarıcı olmasındaki rolünden bahseder. Çok ıstırap çekenler öldüğünde de kurtuldu deniyordur. Anlatıcıya göre ölümlle ilgili bahsedilen azaplar, ölmekle ilgili değil ona yerini vermek istemeyen hayatın gitmemesinden ileri geliyordur.

Doğanın gizli gücünün yaratma özelliği Anlatıcıya göre gizli olan güç, iki cinsi üremeye zorladığına göre, onda dünyayı yaratıklarıyla doldurmaya çalışır bir amaç seçiliyordur. Yine sayısız ölüm unsurlarıyla o yaratıkları kimi beklenmedik şekillerde hayattan alıyordur. Yazar, gizli gücün birini öldürürken birini yaratmak gücünde büyük bir dinamizm etkisi görür. Bu yaratma bolluğunda insanların hiçbirinin karınca kadar değer olmadığını düşünüyordur. Ona göre yaratan aynı kimliği yeniden diriltmek ihtiyacında değildir. Bu inancın İnsanların ölümsüzce yaşama isteğinden gelmesinden çıktığını savunur. Ruh konusunun ise bu yazıya sığmayacak kadar karışıklıkta olduğunu söyler ve ekler. Bedensiz ruh, ne otopsi masasında ne de mezarda görülmüştür. Ebedi hayat ebedi ölümlle iş birliği yapmaktadır diye belirtir. Tozlar yine tozlara dönüyor. Sonsuz uzaydaki dünyalar bu sonsuz hayatın nur ve neşesiyle durmayıp yenilenecek dolaşıyordur.

TEMALAR

Ölüm Yazıda, ölüm üzerine sorgulamalar ve düşünceler yer almaktadır. Ayrıca insanların ölüm korkusu ve ölüm sonrasına dair yaklaşımları eleştirilmektedir. Yazıya göre ölüm, doğmak gibi bir durumdur. İnsanlar doğuma sevinip ölüme üzülüyorlardır. Ölüm sonrasının insanlar için belirsizliği, ölüm anında acı çekildiğinin düşünülmesi ve ölen kişiyi bir daha görememek bu duruma sebeptir. Ölen kişinin ölümü hissetmediği, kalanların ona anlamlar yüklediğinden söz edilir. Yazar, ölüme korkunçluk yüklenmesinin diğer bir sebebini ise insanların ölümsüzlük isteğinden geldiğini öne sürer. Tüm bunların dışında yazara göre ölümden sonra hayat, yaratıcı ve ölüme yüklenen anlamlar yaşayanların umdukları şeylerdir. Doğadaki gizli güce bakıldığında ölen her canlının bir parçası yaşamda bir toz olup doğanın bir parçasına katılıyordur. Yaratılanların yeniden yaratılmasına ihtiyaç yoktur.

ÖLÜLERİN DİRİLERE BIRAKTIKLARI HASRET ACISI

ÖYKÜ

Dalgaların düşündürdükleri Ölümün en can acıtıcısını ölenler değil kalanlar çekmektedir. Çok sevdiğimiz, üzerine titrediğimiz sevgili bir vücudun toprakla üstü örtülmektedir. İnsanın dayanıklılığına isyan ettiren büyük bir faciadır. Anlatıcı, denizin hırçınlaştığı bir günde deniz kenarındadır. Baktıkça çarpışan iki varlık görür. Dalgalar ve dalgaların heyecanla köpürdüğü, adeta saldırdığı karalar. Ama her saldırısında ezilerek, dalgalar perişan biçimde geriye atılmaktadır. Sanki işlenmiş bir günahın pişmanlığıyla bağrırlarını taşlara, topraklara çarpa çarpa af dileyen bir yalvarış iniltisi sezer gibi olmaktadır. Toprak bu yalvaran saldırırları merhametsiz bir inatla hep geri çevirmektedir. Doğanın kendi dili ve ruhu olduğunu söyleyen yazar, insanların bunu anlamadığını düşünür. Doğa ile konuşacak erginlikte değildir. Dalgaların çırpınırlarında belki geçirdikleri sayısız değişimlerin bin bir hikâyesi olduğunu söyler. Kendini yerlere çarpa çarpa yayılan matem töreni, belki de işlenmiş bir günahın kefaret bedelidir.

TEMALAR

Ölüm Ölümün, geride kalanlara hissettirdiklerinin acısı büyüktür. Ölen ölmüştür, yazara göre can acıtıcı kısım kalan kişinin payına düşendir.

Bilinmezlik Yazar, sahildeki dalgaların karaya çarpması ve geri çekilmesi görüntüsünden anlamlar çıkarmaktadır. Dünyada görüldüğünden daha ötesi olabileceğini vurgular. Dalga ve kara arasında geçtiğini düşündüğü bu olay insanlar tarafından algılanmamaktadır. İnsanların duyularının bu konuda yetersiz kalmış olabileceğinden bahseder.

ÇOCUKLARA YASAK

ÖYKÜ

Şekip'in sinemaya alınmaması Hanım'ın oğlu Şekip, ağlayarak uşakla birlikte eve gelmiştir. Babasıyla gittiği gösterime çocukları alınmadığı ilanla asılmış, o sebeple babası onu uşakla göndermiştir. Şekip de durmadan ağlıyordur. Annesi, çocukları gürültü yaptıkları için almadıklarını söyleyince Şekip itiraz eder. Başka çocuklarla konuşmuş ve bir şey duymuştur. Annesinin zorlamasıyla utanarak söyler. İçeride ayıp şeyler gösterildiğini iddia eder. Annesi tam ona kızarken dadı, kadının kulağına fısıldar. O da komşulardan böyle şeyler duymuştur. Kadın duyduklarına inanamaz. Hemen uşacı çağırır ve çocukların neden içeri alınmadığını sorar. Adam bilmiyorum dese de kadın üsteler. Uşak, başka uşaklardan duyduklarını aktarır. Kendisi hiç görmemiştir ama içeride, pehlivan kadınların güreştiğini ve izleyenin abdestinin bozulduğunu öğrenmiştir.

Komşunun bildikleri Hanım dayanamaz ve pencereden komşusuna seslenir. Kocasının evde olup olmadığını öğrenir. Kadın, kocasını artık o gösterime yollamıyordu, evden çıkmadığı için adamda somurtmuş içeride oturuyordu. Hanım, komşusuna oyunda ne olduğunu sorar. Kocasının da orada olduğunu söyler. Komşusu, kocasını bir daha oraya yollamamasını tembihler. Çocukların girip izleyebileceği bir şey olmadığını, kocası izleyince ona her şeyi anlattığını, gösterimde her türlü şey olduğunu ama daha fazla açıklayamayacağını söyler.

Karı koca arasındaki kavga Bey, sinemadan dönünce karısını suratı asık görür ve hastalanıp hastalanmadığı sorar. Kadın önce bir şey söylemez. Sonra kocasını, çocukları neden içeri almadıkları ve içeride ne izledikleri konusunda sıkıştırır. Bey önce geçiştirir ve renk vermez. Hanım, zorlama ile ağızından laf almaya başlar. Öğrendiklerini kocasına doğrular. Hanım ayrıntı öğrenmek ister. Öğrenmeden içinin asla rahat etmeyeceğini, onunla yaşamayacağını, öğrenirse belki onu affedeceğini söyler ve kocasını konuşturur. En sonunda öğrenir ki, perde de bir kadın soyunup duşu girmiş, bir erkek de paravanın üstünden onu seyretmiştir. Adamla birlikte izleyicilerde kadını seyretmiştir. Hanımın yüzü kıpkırmızı olur ve kocasının yüzüne tükürerek utanmaz olduğunu söyler. Oda kapısından dışarı fırlar gider. Bey neye uğradığını şaşırır ve karısının arkasından bakabilir..

TEMALAR

Kıskançlık Öyküde, evlilik hayatının getirdiği sorumluluklar ve eşlerin kıskançlığı ön plana çıkmaktadır. Erkekler için düzenlenen sinema gösteriminde müstehcen görüntüler, filmler oynatılmaktadır. Hanımların, kocalarına sinirlendikleri ve onları kıskandıkları görülür. Kıskançlık ise ilişkide uyumsuzluğa, geçimsizliğe ve baskılara yol açmaktadır.

Ahlak Çocukların içeri alınamayacağı şekilde müstehcen gösterimlerin ahlaki bir sorun olarak göze çarpar. Evli olduğu halde başka kadınların çıplak hallerini izlemeleri ahlaksızlık olarak değerlendirilmektedir. Diğer yönden erkeklerin bu gösterimlere taleplerinin çok olduğu anlaşılmaktadır.

ÜFÜRÜKÇÜLÜĞÜM

ÖYKÜ

Yazarın anısı Yazar bu anısında üfürükçülük yapmak zorunda kalışını anlatır. Fakat üfürükçülüğü inanmayarak yapmıştır. Ayrıca kanunun yasaklamasından önce ve ücretsiz şekilde denemiştir. Aslında mesleğine ve mizacına hiç uymamaktadır. Fakat bu noktada bir anısını paylaşır. Yazar yedi, sekiz yaşarındayken sürekli boğazının ağrıyıp şiştiğini, onu alıp çok yaşlı bir hocaya götürüp okuttuklarını ve sabah hastalığının iyileştiğini hatırlıyordur. Böyle şeylere inanmıyordur fakat bazı şifa mucizeleri ile karşılaşmış ve bunlarla ilgi yazılar okumuştur.

Mucizeler hakkında Yabancı ülkelerde bile bu tür mucizelerden bahsediliyordur. Az rastlanan olaylar olduğunu ama yaşandığını öğrenmiştir. Her ülke ve tarihte mucizelerin olduğunu, bunun dinle ilgili olmadığını söyler. Hatta bazı kaynaklarda şifalı tapınaklardan ve buraya giden bazı kişilerin kısa sürede şifa bulduğundan bahsedilmiştir. Ama on dokuzuncu yüzyılda bilimsel büyük ilerlemeler olmuş, bu söylentileri kökünden çürütüp bitirmiş ve mucizenin varlığını, var olabilme ihtimalini bile reddetmiştir. Ama o gün varılan gözlemler karşısında bilimin bu kanaati tutunamamıştır. Lourdes'in tabipler odası pek harika olayları kaydetmiştir. Okunan duaların kemik tüberkülozu irinli yaralarda, cüzam, kanser gibi çeşitli patolojik olaylarda etkisi görülmüştür.

Mucizelerin kabulü Yazar, bütün çevremizin dalga titreşimleriyle sarılı olduğunu ve beş duyumuzla hepsini algılayamadığınızı söyler. Dıştan olacağı bilinen ama içten sınırı bilinmeyen fenomenleri kesinkes inkârla karşılamak bilgilerimizin inceleme adımlarının önünde duvar olacağını öne sürer. Fakat aynı zamanda bu doğaüstü olaylar, şarlatan kafalarda kendi çıkarlarına uygun yorumlanma tehlikesi altındadır. Hahamın, papazın, hocanın, şeyhin birbirinden farkı olmadığını söyler. Doğanın iyileri ve kötülükleri, ayırım göstermeksizin herkes içindir. Yazar bu aşamada Sokrates'den örnek verir ve o dönemdeki dine inanmadı diye yargılana Sokrates'i hatırlatır. O dönemin inancına şu an inanan kimse yoktur ve artık onlar efsanedir. Şimdiki dinlerinde ileride efsaneye dönüşeceğini söyler.

Veli'nin başına gelen kaza Heybeliada'daki evini yaptırırken yazarın başına bir olay gelmiştir. Evini yapan dokuz tane Kürt inşaatçı çalışmaktadır. O da bazen kenara çekilerek dağları seyrediyordur. Git gide onlarla dost olmuş, zaman zaman kaldıkları odaya ziyaret ederek onlarla sohbet etmiştir. Veli adındaki sempatik bir Kürt ile özellikle dostluğu ilerlemiştir. Veli yapı çalışmalarından başka aşığı mahalleye de uğruyor ve yazarın ufak tefek ev işlerini de görüyordur. Bir iki gün yapıya gitmeyince, Veli de ortada görünmez. Yazar onun hastalandığını öğrenip onu ziyaret eder. Ayağına temel çivisi batmış ve kemiğine kadar işlemiştir. Yaraya hiçbir şey sürmeden ve temiz tutmadan iki gün bekletmiştir. Yüzü de somon gibi şişmiştir.

Yazarın dua hilesi Yazarı eve dönüp Veli'nin halini anlatınca evdekiler, evde hazine yağı olduğunu gidip yaraya sürmesini söyler. Yazar da temiz bir mendil alır ve gider. Adamın ayağına sürer ve sarar. Veli, yüzünün çok ağrıdığını, okumuş adam olduğunu söyleyerek yazarın ona nefes edivermesini ister. O da Veli'nin saf gönlünü kırmamak için karşısına oturur. Başparmaklarını iki şakağına bastırarak bir şeyler okur. Kuradan bir süre değildir, uydurmuştur. Sonra üç defa yüzüne üfler. Şifa dileyip ayrılır.

Veli'nin şifa bulması Eve dönerken aklı başına gelir. Verilen hazine yağının ne olduğunu bilmiyordur. Kadınlar söylemiş, sorgulamadan götürüp sürmüştür. Ayrıca bacağına da temizlememiştir.

Hata yaptığını düşünür. Bu kuruntu ile sabahı zor eder ve sabah Veli'yi görmeye gidince çalıştığı görür. Adam ellerine sarılıp teşekkürler eder. Ayak yarası kurumuş, yüzündeki şiş inmiştir. Yazar bu olayı sorgular bir gece de yağın yarayı geçirmesini, üfürüğün etkisi olmasını sebep olarak göremez. Yazar, duanın etkisi üzerine Lourdes Tabipler Odasının verdiği açıklamadan bahseder. Zenginler aydınlar dan çok mütevazı, aydınlatıcı, aptal kimselerin yakarışları kabul ediliyordur. Okunanın dindar ya da dinsiz olmasında etki yoktur. Yazar, Veli'ye yaptığı okumanın aptallığı ile ilgisi olup olmadığını sorgular.

TEMALAR

Batıl İnanç/Mucize Yazarın, mucizelerle ilgili düşünce ve anılarının yer aldığı bir yazıdır. Mucizelerin her toplumda geçmişten beri yaşandığına dair kaynak olduğunu, bilimin ilerledikçe mucizelerin varlığını kökten reddettiğini belirtmiştir. Yazıya göre mucizeler dünyadaki tüm dinden, ırktan insanlar içindir ve az rastlanmaktadır. Yazar kendi başına gelen bir olayı aktarmış ve hastanın birdenbire iyileşmesinin sebebini çözemeyerek mucize ile bağdaştırmıştır. Veli'nin, yazarın nefesinin iyi geleceğini düşünmesi, evdeki kadınların hazine yağının her derde iyi geldiğine inanması, cehalet veya batıl inançlarla ilişkilendirilebilir.

İNSAN ÇEKİŞTİREN ESKİ VAİZLER

KİŞİLER

Şeyh Küçük Efendi Kırk, elli yaş arası, vaizlik yapan bir karakterdir. İri ve uzun boyludur. Gösterişli ve renkli giyinmektedir. Kadınlar ona hayrandır.

Hacı Mehmet Hoca Öfkeli ve tutucu bir dindardır. Soluk cübbeli, kirli sarıklı bir hoca olduğu belirtilmesi, bakımsız olduğu ve görünüşüne önem vermediği anlamı çıkarılabilir. Azarlayıcı bir hitabı vardır.

ÖYKÜ

Küçük Efendi'ye olan ilgi Eski zamanlarda bahçeler, bostanlar, mezarlıklar, deniz kenarları Türk kadınının gezi yerleridir. Camii vaazlarıyla mevlitler de konferans ve müsamere yerini tutmaktadır. Pazartesi, öğleye kadar Kızıldaş'ta Küçük Efendi'nin vaazı vardır. Kadınlar alanı sonuna kadar düğün evi gibi doldurmaktadır. Küçük Efendi, zamanın çok ünlü vaizidir. Bütün kadınların onda gönlü var gibidir. Dev gibi görünen vaize, şirin görünmek için süslenirken süsleniyor, makyaj yapıyor vaaza öyle geliyorlardır. Vaizin dikkatini çekebilmek için aralarında rekabet vardır. Hatta bir keresinde, kırk beş yıl öncesinde kadınlar arasında saç saça, baş başa düellomsu kıskançlık kavgası olmuştur. Bir keresinde de iki kadın şeyhin karşısında çarşaflarını parçalamışlardır. En sonunda da bir aşk serüveni duyulmuş, Laleli Camii şerifi minberinin altında bir serüven yaşanmıştır.

Küçük Efendi'nin vaazları Küçük Efendi kadın ruhundan çok iyi anlayan bir bilgindir. Vaazlarında hiç cehennemden bahsetmiyor, yüzünden gülücükler eksik olmuyordur. Meddahımsı hikâyeler anlatmaktadır. Bazen bu dini hikayeleri yarı da bırakıp devamını başka camii de anlatacağını söyler, cemaat de onun peşine takılıp gitmektedir.

Hacı Mehmet'in görüşleri Vaizlerin en sert, karamsar ise Hacı Mehmet'tir. Öfkeli bir hocadır ve onun gibi olan dostları ve o dışında sanki kimse cennete gitmeyecek gibi konuşmaktadır. Onun cemaati ise dünya ile işi olmayan, artık yaşını başını almış kadınlar ve erkeklerdir. İnsanları azarlayıcı bakışlarıyla süzmektedir. Sürekli cehennemden, günahlardan bahseder. Ona göre tüm dünya işleri günah gibidir. Herkesi eleştirir. Kendisi dindar olup ailesinden gereklilikleri yerine getiremeyenler varsa onların huyuna gitmemelerini, onları lanetlemelerini ve yakınlık göstermemelerini tembihler. Aksi halde kendileri de cehennemlik olacaktır. Yabancı dil konuşanlar, tiyatroya gidenler, taklitte seyirciyi güldürenler ve gülenler, dedikodu yapanlar, hatta yeni meşhur olmuş bilardo oyununu oynayanlar bile ona göre iflah olmayacak, cezalandırılmaktan kurtulamayacaklardır.

Hocayı eleştirenler Hoca, tüm öfkesi ve olumsuz anlatımı ile cemaate seslenirken, iki kadın arasında konuşur. Cehennem korkusu içlerine girmiştir. Biri diğerine oğlunun hala gâvurca okuyup okumadığını sorar ve bir türlü vazgeçiremediklerini öğrenir. Hocanın insanların yaşam tarzını ve ailelerindeki kişileri eleştirmesi devam ederken, bu kez de cemaatten iki olgun kişi arasında konuşma yaşanır. Hocanın methini duyup gelmişlerdir ama onlara göre hoca insanları arkadan konuşmakla eleştirirken, başkaları hakkında o fazlasıyla konuşuyordur. Bilardonun, tiyatronun, mösyönün, kokonanın kürsüde yerilip kötülenmesini eleştirirler ve gereksiz olduğunu savunurlar. Diğeri de ona katılır ve her davranışın altında cehennem olduğunu öne sürmesini eleştirir.

TEMALAR

Yozlaşma Vaizlerin cemaate hitapları ve vaazlarının içeriği eleştirilmiştir. Bu kısımda yozlaşmadan bahsedilebilir. Küçük Efendi'nin ilgi çekmek için kendine has anlatımlarının olması ve daha sonra camide yaşadığı aşk serüveninin duyulması buna örnektir. Diğer bir örnek ise öfkeli ve baskıcı Mehmet Hoca'nın neredeyse hayata dair her şeyi eleştirmesi ve günah ilan etmesidir. Anlayışsız, baskıcı ve tutucu bir bakış açısıyla insanları yönlendirmeye çalışıyor, cehennem ile korkutuyordur. Bu örnekler vaizlerin mesleklerindeki yozlaşmayı göstermektedir.

Batıl İnanç Halkın, dini inançlarından faydalanılarak gerçeklerle bağdaşmayan birtakım söylemler ortaya atmak batıl inançlara sebep olmaktadır. Cehennem korkusu, hocalara duyulan saygı, dini duygular insanların sorgulamadan söylenenlere inanmasına neden olmaktadır. Cehalet de batıl inançların yayılmasının diğer bir sebebidir. Öyküde Mehmet Hoca'nın bilardo oynamayı, yabancı dil konuşmayı bile günah ilan etmesi ve affının olmayacağını söylemesi batıl inançların önünü açan durumlardandır.

MIRNAV... MIRNAV

ÖYKÜ

Türkan Hanım'ın mektubu Türkan Hanım, eskiden komşu oldukları Hacı'nın çocuğuna mektup yazar. Onunla ilgili haberler almıştır. Yazıp çizdiğini öğrenmiştir. Mektupta, seslendiği kişinin çocukluğundan, ne kadar sevimli ve afacan olduğundan bahseder. Yine de kendi oğlundan daha akıllı olduğunu vurgular. Oğlu Süleyman'ın daha afacan olduğunu söyler. Birkaç olay anlatır. Sonra oğlunun anlatmaya başlar. Okuması için çok uğraşmışlar, hocasına gidip 'eti senin, kemiği bizim' demişler ama ne yaptılarsa da zorla okutamamışlardır. Kantar idaresinde kâtip olmuştur. Oldukça da düşük maaş alıyordu. Kadın, o maaşla geçinemediklerini, devrin çok değiştiğini ve her şeyin pahalılaştığını anlatır.

Fakirliğin zorlukları Yıllar önce evlerinde yangın çıktıktan sonra, Hacılarla komşu oldukları evden taşınmak zorunda kalmışlardır. Gittikleri ve tutmaya güçlerinin yettiği ev kötü durumdadır. Şimdi ise iyice fakirleşmişlerdir. Yiyecek yemek bulamadıkları oluyordur. Yaşlı kadın uzun uzun, içmeye kahve, kahve niyetine öğütüp karıştırdığı ürünleri pişirmek için yakacak bulamadığından dert yanar. Birisinin önerisi ile mezarlıktan üç kozalak bulup iki kahve pişirebilmek için almaya gidip tek bir ot bulamamıştır. Kadın bunu ülkenin perişanlığına verir ve herkesin ne bulursa kullandığını ima eder. Ayrıca sigara tiryakisidir. Mecburen, dişinden tırnağından arttırıp tütün alıyorlardır ama tadı çok kötüdür. Onu da incelte incelte içiyorlar, idare etmeye çalışıyorlardır.

Kedilerin durumu Herkes kurumuş, perişan olmuştur. Evin kedisi tekir de aynı durumdadır. Kedinin babası ve halası ölmüştür. Tekir'e de yiyecek bulamıyorlardır. Hatta artık evde fare bile yoktur ki kedi onlarla beslensin. Yaşlı kadın zamanı gelmesine rağmen yaşadığı yerde kedilerin çiftleşme için harekete geçmediklerini, seslerinin çıkmadığını söyler. Adadaki kedileri sorar. Bu sırada uzun yıllar kıtlık olsa asla kızgınlık zamanını geçirmeyeceklerini ima ederek dekoliteli, delikli çoraplarla gezen kadınlarını eleştirir. Kendisi gibileri ve parasız erkekleri zavallı bulur. Kanunda ceza olmadığını söyleyerek, onların yerine mırnav mırnav diye bağıracığını yazarak mektubu bitirir.

TEMALAR

Yoksulluk Ülkenin durumuna eleştiri söz konusudur. Her şey olduğundan daha pahalı olmuş, insanlar mezarlıktaki otlara, kozalıklara bile muhtaç olmuştur. Türkan Hanım ve ailesinin yoksulluk nedeniyle yaşadıkları çaresizlik, açlık ve geçim savaşı bir mektup aracılığıyla anlatılmıştır.

TÜRKAN HANIM'DAN MEKTUP

ÖYKÜ

Türkan Hanım'ın mutsuzlukları Türkan Hanım bir mektup yazarak tanıdığına seslenir. Ada'ya, onun yanına gitmek istediğinden ama hayat galesi yüzünden gelemediğini söyler. Eskiden fakir de olsalar ellerinde bir şeyler olduğunu ama yangınla her şeyleri kaybedip, kalanlarla ancak yeni yerleşebildiklerini anlatır. Seksen yaşına gelmiştir ve hala hayattadır. Torunlarının yavrularını sevmiştir, artık ecelin gelmesini istiyor ama son yılları fakirlik ve yoksulluğun en dibinde ıstırapla geçiyordur. Kocası Hacı ölmüş, aileyi ona bırakmıştır. Ailesinde ki gençleri idare etmekte zorlanmakta, yeni nesli eleştirmektedir.

Türkan Hanım ve ailesinin yaşamı Akşam olunca sini etrafına hepsi diziliyordur. Ekmek diye katı, esmer adeta bir tuğla parçası yiyorlardı. Kimsenin hakkı kimseye geçmesin diye onu da aralarında ölçüp biçerek yemek zorundadırlar. Ağzında diş de yoktur. On beş yıl önce takma diş yaptırmak istemiş, hocaya danışmış hoca günah olduğunu söyleyerek izin vermemiştir. Ama artık şimdiki ekmekleri yiyemiyor, takma dişlerde çok büyük paralara yapılyordur. Bu durumdan şikâyet eder. Her şey pahalıdır. Akşamları evde gaz olmadığından güneş batınca karanlıkta oturuyorlar, yakacak bir şeyleri olmadığından kışın soğukta duruyorlardır. İktidardaki devrimcileri eleştirir. Halkın parasıyla lüks yaşadıklarını ama ahlakın fakirlikle boğuştuğunu söyler.

Dünyanın değişmeyen düzeni Komşusunun damadı, ikinci karısını almış, eve gelmez olmuştur. İşi gücü de yoktur. Erkekler az olduğu için kıymete bindiklerinden söz eder. Sonra da geçen gün doğumu bir türlü gerçekleşmeyen, ebelerin de çare bulamadığı gebe komşusundan laf açar. Oğlu Süleyman'ı, kadını okuması için çağırmışlardır. Okuyacak kimse olmadığı için onun cahil oğluna kalmalarını yadırgamıştır. Türkan Hanım, kan tufanı olsa insanlığın bu gibi olaylarının durmadığını söyleyerek olayları birbirine bağlar. Gençler sevişiyor, kadınlar doğuruyor, erkekler evleniyor, küçükler büyüyor, kocakarıların çeneleri düşüyordur. Dünyanın böyle bir devir olduğundan bahseder. Bu olayların ardı hiçbir zaman kesilmiyordur.

TEMALAR

Yoksulluk Türkan Hanım ve ailesinin giderek artan yoksulluğu, temel yaşam gereksinimlerini gerekli şekilde karşılayamamaları ve yokluk çekmeleri mektup tarzında aktarılan hikayenin ana konusudur. Ekonomik durumları giderek kötüleşmekte, tüm zorluklara rağmen sınırlı besinlerini adaletli şekilde paylaşmaya, birbirlerine destek olmaya çalışmaktadırlar. Yoksulluk, ölümü istemesine ve yeterince yaşadığını düşünmesine de sebep olmuştur.

Cehalet/Batıl İnanç Hikayenin ana teması olmasa da göze çarpan temalardan biriside batıl inanç, cehalet kavramlarıdır. Dişlerini yaptırmak için hocaya başvuran Türkan Hanım olumsuz yanıt aldığından dişlerini yaptırmamıştır. Yıllar geçtikten sonra ise yemek için bulduklarını yemek onun için daha da zorlaşmış, yaşam kalitesi iyice düşmüştür. Hocanın tavrı, cahillik ve yeniliklere kapalı olma durumu ile açıklanabilmektedir. Aynı şekilde Türkan Hanım'ın da bu tavsiyeye uyması cahillik ve batıl inancın göstergesidir. İnsanların kendilerine danışman olarak seçtikleri karakterler cehaletlerini pekiştirmektedir. Buradaki dini karakterde olumsuz özellikleri ile öne çıkmaktadır.

Siyasi eleştiri İktidarda bulunan İttihat ve Terakki partisine eleştiri söz konusudur. Halkı düşünmediği ve kendi çıkarlarına göre hareket ettikleri belirtilerek olumsuz yorumlarda bulunulmuştur. Birinci dünya savaşı sonrası zamanlara denk gelen hikâyede, halk giderek fakirleşmiştir.

HOROZ AİLESİ SİNİRLİ HANIMIN MEKTUBU

ÖYKÜ

Erkeklerin tabiatı Yazar, söylemesi kendisini sınırlendirdiği için Horoz ailesi ismini kullandığını, bu isimle poligami türünden evlilikleri kastettiğini belirtir. Erkeklerin horoz hercailiğinde, kadına karşı düşkün yaratılışını ama kadının erkeğin bu sadakatsizliğine karşı saf ve bilinçsiz olduğunu ima eder. Erkek, şeriata göre dört veya daha fazla kadını nikahına alabiliyordur. Ama tabiatta kadını daima aynı erkeğe bağlı bulunmaya iten bir kanun da olmadığını belirtir. Kadınlarında başka erkeklerle kaçamak yaptığını, bunun da erkekler arasında kavgaya neden olduğunu söylemektedir.

Çokeşlilik eleştirisi Yazar, fazla kadınla olan evliliği eleştirir. Eğer fikri sorulursa, hiçbir kadının, vaat edilse dahi hiçbir günah veya sevap karşısında kendi kocasına ortak birini istemeyeceğini söyler. Erkeklerin bu konuda ne sebep gösterirse göstereceğini samimi olmadığını, tamamen oburluk yaptıklarını belirtir. Bu tür evliliklerde hiçbir adalet görmediğini, dünya üzerinde kadının erkekten dört kat fazla sayıda olduğunu kanıtlanmadığını söyler. Ayrıca sayıca tam bir eşitlik olursa nasıl bir eşleşme olacağını sorgular.

Erkeklerin kıskançlığı Erkekler için diğer bir eleştirisi ise kıskançlığıdır. Kadınları yıllarca kafes arkasına mahkûm etmiş, haremli kale duvarlarıyla örmüştür. Kadınları ise kuşlara benzetir. Kadınların hayatı bilmeyip, özgürlükleri elinde olmadığı için bu duruma boyun eğdiklerini savunur. Ayrıca erkekler bu kadar kıskanç olup, karılarını başka eşlere katlanmaya mecbur bırakarak iki yüzlülük yapıyorlardır.

Çokeşliliğin zararları Yazar, poligami türünün o gün ve sonrası için ölmeye mahkum olduğunu söyler. Ayrıca ekonomik olarak karmaşıklaşan o zamanlarda tek kadını bile refah içinde yaşatacak erkeklerin olmadığını ima eder. Çok kadın ile evlenmenin bazı zararlarından da örnekler verir. Ekonomik olarak oldukça iyi durumda olan paşalardan, zengin ailelerin ihtiyar adamlarından bahseder. Haremlerinin içi odalık ve cariyelerle doldur. Çoğu genç kızdır. Bu adamların bir sürü çocuğu vardır ama kimini daha tanıyamıyor, vakit bile ayıramıyordur. Parası olamayan erkekler ise eşlerini çocuklarını bırakıp, kimi kez boşanarak başka mahalleden kadınlarla evleniyor, geride kalan aile perişan oluyordur.

Mutluluğun gereklilikleri Yazar, yazısını öğütle sonlandırır. Evlenme mutluluk için yapılıyorsa bunun ancak tek kadınla olabileceğini vurgular. İki kadınla başının dinç olmayacağı, vücudunda kuvvet bulunmayacağı, ailesinde samimiyet ve kesesinde bereket olmayacağı söyler.

TEMALAR

Çokeşlilik/Evlilik Çokeşlilik konusunun değerlendirildiği ve eleştirildiği bir yazıdır. Çokeşliliğin, mutlu olmak ve samimi bir yuva kurmak için yapılan evliliklerde kesinlikle yeri yoktur. Erkeklerin bu konuda samimiyetsiz ve doyumsuz olduğu ifade edilir. Gerekli şartlara sahip hiçbir özgür kadının bu durumu kabullenemeyeceği ve çokeşliliğin ortadan kalkmaya mahkum olduğu belirtilmiştir. Bu tür evlilikler mutsuzluk, güvensizlik, kıskançlık, ekonomik zorluklar ve uyumsuz aile ilişkilerini beraberinde getirmektedir.

ERKEĞİN ÜSTÜNLÜK REÇETESİ

KİŞİLER

Şehsuvar Boylu, poslu, yakışıklı bir delikanlıdır. Eğitilmiş ve zekidir. Yekta Hanım ile iki yıllık evlidir. Varlıklı oldukları çıkarımı yapılabilmektedir.

Yekta Hanım Eğitilmiş, güzel ve alımlı bir kadındır. Oldukça kıskanç ve asabidir. Fakat b durumu elinden geldiğinde kocasına belli etmemeye, planlı hareket etmeye çalışır. Genç bir çifttir.

ÖYKÜ

Şehsuvar bey ve Yekta Hanım'ın evliliği Şehsuvar Bey ve Yekta Hanım'ın güzel bir evliliği vardır. İkisi görünüş olarak birbirine denk görünüyordurlar. Fakat olayın iç yüzünde Yekta Hanım oldukça kıskanç ve asabidir. Kadının erkeğe üstünlüğü üzerine kitaplarda okuduğu; tecrübeli, yaşlı hanımlardan işittiği kuralları topluyor biriktiriyordu. Okuduklarını, kendi evlilik hayatına uygulamaya çalışmaktadır. Şehsuvar Bey de karısının garip ve gizemli davranışlarını fark ediyor ama bunu belli etmiyordu.

Şehsuvar'ın şüpheleri Son zamanlarda üç şey Şehsuvar Bey'in dikkatini çeker. Pırasa faturalarının bir hayli yüksek olması, gece yatakta hanımının başının altında içi ot dolu küçük bir yastık olması ve karısının alçak topuklu ayakkabıyla, kendi başına köşkten çıkarak تنها yerlerde yalnız başına iki, üç saat dolaşması... Şehsuvar Bey, bu üç merakını yenebilmek için çabalar. İlk olarak uşakla görüşür. Neden bu kadar pırasa alındığını ve bunlarla ne yapıldığını sorar. Uşak, hanımından gizlemesi şartıyla bildiklerini anlatır. Çünkü hanımı pırasa masraflarının gösterilmemesini tembih etmiştir. Pırasayı hanımı aldırıyordu. Pırasa ile ilaç yaptığı tahmin ediyordu. Şehsuvar'ın kafası karışır. Karısın tahsilli ve zekidir. Üfürükçüye falan mı gitti diye şüphelense de karısına konduramamaktadır. Pırasa merakı kocayı daha da sarar. Bir akşam karısına içi ot dolu yastığı sorar. Kadın Şerbetçiotu olduğunu söyler. Sinire iyi geliyordu. Şehsuvar Bey'in ikinci araştırması da burada durur. Pek bir şey elde edemez. Bu kez de karısı gezmek için dışarı çıktıkça onu uzaktan izlemeye karar verir. Fakat kadının dalgın dalgın ücra köşelerde, yalnız dolaşmasından başka bir şey göremez. Yine de her gün aynı saatte bu işi yapmasının altında bir sebep olduğunu düşünür.

Şehsuvar Bey'in bulduğu reçete Şehsuvar Bey bu merakları çözemedikçe asabiyeti artar. Bir zaman sonra ise dördüncü bir merakı ortaya çıkar. Yekta Hanım'ın çekmeceli, dolaplı ve kilitli bir yazıhanesi vardır. Kadın kilitli olan bu çekmecenin anahtarı başkasına geçer diye endişelidir ve bu durum dışarıdan bile anlaşılır. İçinde gizlediği bir şeyler olduğu bellidir. Şehsuvar Bey, biraz rahatsızlanıp bir gün eve erken gelir. Karısı evde yoktur ve tesadüfen anahtarı da çekmecenin üstünde unutmuştur. Meraklı koca çok sevinir. Hızla çekmeceyi açar ve karıştırır. Karısının ilköğrencilik yıllarından, genç kızlık zamanına kadar küçük masum sırlarını öğrenir. Yazıhanede bir de gizli göz bulur. Orada bir sürü kağıt vardır. Kâğıtlardan birini okur. Gülfem Hanım tertibi ile başlayan bir yazıdır. Kadınlara öğütler veriyordu. Erkeklerin kadınları kontrol altında tutmak için bin silahı olduğunu ama onların üstün gelmek için tek silahının gençlik ve güzellik olduğunu yazmıştır. Tek uğraşlarının gençlik ve güzelliklerinin bozulmamasına uğraşmak olduğunu belirtmiştir. Bu konuyla ilgili 10 emri vardır. Bunların ona güzellik tahtında yıllarca saltanat yapmış bir kadından miras olduğunu iddia eder. Maddeler içinde yeme içme, uyku, güzellik bakım ve idman önerileri vardır. Bütün vücudunu pırasa suyu ile yıkamaları, her gün alçak topuklu ayakkabı ile تنها yerlerde yalnız dolaşmaları, içi şerbet otu çiçeği ile doldurulmuş yastıkta uyumaları maddeleri de buradan geliyordu.

Şehsuvar Bey'in tepkisi Bunun gibi bir başka reçete ise başka bir kadına aittir. Bu reçetede de bakım önerileri vardır. Ayrıca erkeği nasıl elde tutacakları, kendilerine bağlı kalmalarını sağlayacakları, kendileri özletmeleri gerektiği gibi şeyler yazılıdır. Şehsuvar Bey okuduklarına çok sinirlendir. Kalem kâğıt alıp 'Kadınları akıl ve mantığa döndürme reçetesi' başlığıyla bir yazı yazmaya balar. O da erkeklere seslenir. Yazılan reçeteleri eleştirir ve evli erkeklere öneriler verir. Evliliklerinin ilk gününden itibaren dikkatli davranmaları, karılarına boyun eğmemeleri, zor beğenir olmaları, küstüklerinde barışmak için karılarından atak beklemeleri, paralarının hesabını onlara vermemelerini yazar. Ayrıca reçetenin sonuna hanımlara öğüt veren kadınlara seslenir. Reçetelerinin aile mutluluğuna yetecek maddeler içermediğini söyler. Erkeklerin yalnız sevgilerini değil saygılarını da kazanmaları gerektiğini, güzelliğe duyulan aşkın yıkılmaya mahkum olduğunu, gerçek aşkın kalpte doğduğunu yazar. Kadının rollerine değinir ve annelik, doğurma gibi durumları yüceltir. Şehsuvar Bey, sertçe başladığı yazıyı yumakça sonlandırır. Birbirlerini sevmelerini gerçek mutluluğun o olduğunu söyler. Yazdıklarını diğer reçetelerin arasına koyar ve kilitler. O gece karı koca ilkin kavga ederler sonra barışırlar. Aşk her şeye üstün gelir.

TEMALAR

Aşk/Üstünlük çabası İlişkilerde, aşk ve sevginin önemli olduğu, güzelliğin ve hesapla yapılan ilişki taktiklerinin geçici olduğu belirtilmektedir. Yekta Hanım'ın kocasına karşı üstünlük kurma, onun bağlılığının sürekliliğini sağlama çabaları aralarını daha çok bozmakta ve güven sorunlarına neden olmaktadır. Öykü kadınların, taktiklerle samimiyetsiz şekilde ilişki kurma biçimlerini eleştirmektedir.

Cinsiyet rolleri Cinsiyet rollerine dair bazı unsurlar göze çarpmaktadır. Şehsuvar Bey'in kadınların annelik rolleri, doğurganlık özelliklerine dair övgüleri bu durumun ilk örneğidir. Ona göre çocuksuz olmak bir kadın için olumsuz anlamlar taşımaktadır. Kadının ilk ve en kutsal rolü anneliktir. Kadınlar tarafından yazılan reçetelerde, kadınlara ellerindeki tek avantajın, güzelliklerini kullanmak olduğunu söylenerek bu konuda öneriler verilmektedir. Bu durumun eleştirildiği de söylenebilir.

HANIMLARIN ÖKÇESİ- BEYLERİN ÖFKESİ

ÖYKÜ

Topuklu ayakkabının pahalılığı Bu yazı, yazarın kadınların topuklu ayakkabı merakını ve modayı eleştirdiği bir yazıdır. Yazar, kadınların topuklu ayakkabıları ile erkeklerin öfkesi arasında bağlantı kurar. Çünkü moda gittikçe daha yüksek topuklu ayakkabıyı öne çıkarıyor, ayakkabının topuğu yükseldikçe fiyatı artıyor, ücretini ödemekte zorlanan erkeklerde bu duruma sinirleniyordur. Yılda birkaç kere topuklu ayakkabıya para verebilmek her erkeğin karşılayabileceği bir durum değildir ve bu yüzden suratları asıktır. Ama sokakta da kısa topuklu ayakkabı giyen genç bir hanıma rastlamak da mümkün değildir. Ayakkabının topuğu yükseldikçe, fiyatı arttığı gibi sağlamlığı da azalıyor. Kullananın başına topukla ilgili çeşitli sıkıntılar geliyor ve topuk kırılıveriyordur. Önce tüm aile fertleri ayakkabının topuğunu yapıştırmaya uğraşsa da başarılı olamamaktadır. Yaptırmaya kalkınca da ustanın verdiği fiyat çok geliyor, yenisini almaya kalksalar yükselen fiyatlardan bu seçeneği değerlendiremiyorlardır. Eninde sonunda ustaya istediği para verilerek ayakkabı tamir edilmek zorunda kalındığı söylenir. Fakat ne kadar iyi yapıştırılması tembihlense de çok sağlam olmamakta, nazik kullanması önerilmektedir.

Topuklu ayakkabının sağlığa etkisi Topuklu ayakkabının ekonomik yönündeki eleştirileri yanında sağlık yönünden de sakıncalarından bahsedilir. Kadınların nazik ayakları topuklu ayakkabı ile adeta işkenceye uğramaktadır. Yazar, moda ne derse yapıldığını, akıl ve mantığın yok olduğunu iddia eder. Güzeli, çirkin, zengin ve fakir fark etmeksizin tüm kadınlar modaya esir gibidir. Bazıları gülünç ve çirkin olsa da modanın gerektirdiklerini kullanmakta sakınca görmüyorlardır. Moda birkaç yüzyıldır sürmekte, bazı ürünler modası geçtikten uzun süreler sonra tekrar modaya dönüşebilmektedir. Ayrıca yazar modanın ortada durmadığını, her zaman iki uca doğru fırladığını iddia eder. Topuklu ayakkabı duruş yönünden de kadınların sağlıksız olmasına neden olmaktadır. Yazar, topukların altında böyle çıkıntıya ihtiyaç olunsaydı doğanın orada birer kemik yetiştireceğini savunur. Kadın krokisine baktığında yüksek topuk üzerinde duran bir vücudun gerçek dikey duruşunda olmadığını fark etmiştir.

Yüksek topuğa diğer eleştiriler Yazının diğer önermesi, modanın delice merakının, vücudun biçimce daima normalliğini doğru yoldan saptırmasıdır. Sağlığa uygun topuklu ayakkabı, alçak ve topuğun eğikliği ile uyuşacak genişlikte olmalıdır. Erkek ayakkabılarının topuğu böyledir ama kadınların ki tersidir. Yazara göre yüksek topuklu ayakkabının bu derece rağbet görmesi, kısa boylu kadınların çokluğundadır. Bir başka sakınca da topuklu ayakkabı yüzünden çorapların çabuk yırtılmasıdır. Kadınların çözümü ise yanlarında iğne iplik taşıyarak başlarına böyle bir olay geldiğinde hemen çorabı dikmektir. Yazar eleştirilerinde ileri vardığını ve karşıdan bir kadının ayakkabısını göstererek ona çıkıştığını söyler. Merhamet diler ve susacağını söyler. Fakat kadını çorabının yırtığı görüldüğü için uyarır. Bu şakayla yazı son bulmaktadır.

TEMALAR

Moda Yazar, bu yazıda esprili bir dille modayı eleştirmiş ve özel olarak da topuklu ayakkabıdan bahsetmiştir. Topuklu ayakkabı sağlık ve ekonomi yönünden zararları olan bir ürün olmasına rağmen kadınların modaya ilgisi ve bağlılığı bu unsurların görmezden gelinmesine neden olmaktadır. Sağlıktan önce iyi görünmeye ve modaya uygun olmaya önem verildiğine dair eleştiri yapılır. Ayrıca modanın her daim birbirinden tamamen zıt ürünleri ortaya atması, normal olandan farklı olanı öne sürmesine rağmen büyük bir kitle tarafından takip edilmesi özellikleri vurgulanır. Modaya olumsuz anlamlar yüklenmektedir.

BİR AÇIN GÜNLÜĞÜNDEN BİRKAÇ YAPRAK

KİŞİLER

Tahir 28 yaşlarında, yüksek notlarla mezun olmuş, diploma sahibi bir gençtir. İşsizlikten ve yoksulluktan yakınmaktadır.

ÖYKÜ

Tahir'in evinin durumu Hayır sahibinin biri, Tahir'e evinin bodrum katında kalabileceğini söylemiştir. Kovuğa benzemektedir ve mezar gibi bodrum katındır. Yapıldığından beri adeta rüzgar değmemiş, güneş görmemiş bir yerdir. Tahir'in, rutubetten bazı yerleri şişip, kemikleri sızlıyordur. Kendini yavaş yavaş ölüyor gibi hissediyordur. Mezardan farkı ise istediği gibi içine girip çıkabilmesidir. Bu yerin kirasını para olarak değil uşaklık yaparak ödüyordur. Su taşıyor, bakkala ve manava gidiyor, getir götür işleri yapıyordur. Biraz yavaş kalsa odayı ücretsiz ona verdikleri, çok tembelleştiği ima ediliyordu. Tahir, rıziksızlığından yakınır. Açtır ve yeterli besin alamıyordu. Evinde yemek pişmiyordu. Ona göre, ihtiyaçlarından fazla maaş alanların değerleriyle, onun dürüstlüğü karşılaştırılrsa birinci olacağına emindir. Ama başarıyı, haklılık ve güç değil, kişiyi koruyan kuvvet ve nüfuzu sağlamaktadır.

İş bulamama sorunu Maarir Nezaretince tasdik edilmiş, on sekiz mühürlü pek iyi dereceli diploması vardır ama diploması, onunla birlikte o kovukta çürüyordu. Diploma almaya uğraşacağına bir ayakkabıcı da çırak olsaydı daha fazla işine yarayacağını düşünür. Böylece aç kalmayacaktır. Pek çok yere iş başvurusunda bulunmuştur ama kendisini kayıracak kimse bulamamış, işe alınmamıştır. Anlatıcı, yüksek derece ile bitirdiği okulun diploması olmasına rağmen aç ve işsiz olmasının kendine has olmadığını, İstanbul'da böyle birçok insan olduğunu belirtir. Söz geçiriciliğinden koruma bekledikleri kişiler, herhangi bir hizmete atandıktan sonra onlara sağlanacak çıkarları düşünüyor, bazı dolambaçlı işlere alet olabileme potansiyellerini inceliyordu. Arkasız tavsiyesiz iş olmuyordu. Anlatıcı, tavsiyelerin de karşılıklı olduğunu, bugün bir tavsiyeyi yapan kişi, sırası gelince karlılık olarak o da tavsiyeciye tavsiye gönderiyordu. Ödeşme vardır. Onun gibiler içinse bu lütfü boşuna harcayacak iyiliksever bulmak zordur.

Düzene eleştiri Etrafındakiler ve karşılaştığı kişiler, diplomalı, genç ve zeki birinin İstanbul gibi bir yerde işsiz kalmasını anlayamadığını söylüyorlardır. Fakat inanmamalarına ve bu yargılarına şaşırıyordu. Çünkü gerçekten yoksulluk çekiyordu ve onun gibi bir sürü insan vardır. Yoksullaştıkça insanlar yalakalık yapmak, açlığını anlatmak zorunda kalıyordu. Ona göre memleket diplomasız, adi düşünceli ve büsbütün düşünceden yoksun kişilerle dolduğundan ve zenginlik hep onları bulduğundan onun gibilere yer kalmıyordu. Yaşanan sorunlar ise bu durumun sonucudur.

TEMALAR

Yoksulluk/Ahlak Yoksulluğun getirdiği zorluklar Tahir'in yaşamı aracılığıyla anlatılmaktadır. Tahir, temel yaşam standartlarını sağlamakta sıkıntı yaşıyordu. İçine düştüğü çaresiz durum karşısında tüm seçenekleri değerlendirmek zorundadır. Yoksulluğun, ahlaki yönden insanın bozulmasına yol açtığından bahsedilir. Açlık, birine muhtaç olma durumu insanda kendine güvensizlik, aşşağılık

kompleksi gibi duygular ortaya çıkıyordu. Çıkar sağlayacağı kişilerin varlığı karşısında ikiyüzlü davranmak ve yalakalık yapmak sorun olmuyordu. Yoksulluk, yoksunluk nihayetinde ahlaksızlığı da beraberinde getirmektedir.

Yozlaşma/Sosyal Adaletsizlik Başarılı bir eğitim hayatı olmuş, yüksek dereceli bir diplomaya sahip Tahir işsizdir. Bir çok iş başvurusu yapmasına rağmen iş bulamamıştır. Kendi deyimiyle, bedenini kullanıp adeta uşaklık yaparak kaldığı dairenin bedelini ödeyebiliyordu. Öyküde sistem eleştirisi vardır. Yüksek mevkilerde tanıdıkları olanlar, onları işe alan kişilere sağlayabilecekleri çıkarlara bakılarak işe alınıyor, Tahir gibi vasıflı ve eğitilmiş insanlar ise bu yüzden işsiz kalıyordu. Bu durum yozlaşmaya ve toplumda sosyal adaletsizlik duygusuna neden olmaktadır.

YAZARLAR NASIL ÖLÜR?

ÖYKÜ

Talihsiz ölümler üzerine Yazar, bir yazı okumuştur. Francis Jammes'in ölümünden nurlu ve güzel bir ölüm olarak bahsediliyordu. Ölümün bu şekilde huzurla sonlanması ve anlatılması herkese nasip olmamaktadır ve bu yüzden Jammes şanslıdır. Bu noktada birçok yabancı kişiden bahseder. Talihsiz ölümler yaşamışlardır. Felç geçirip yola yığılan, öldüğü sanılıp otopsi yapılırken aslında son nefesini veren rahip bunlardan birisidir. Değerli bir bibliyograf, ormanda iki damadının baston vuruşları arasında ölmüştür.

Yazarlığa olan ilgi Yazarın dikkat çektiği bir konuda mesleksiz, işsiz ve ne yapacağını bilmeyen çok kişiyi yazarlığa merak sarması ve bu işi kolay olarak görmesidir. Hâlbuki gerçek yazarların edebiyattan para kazanması hayli yıllarını almış, ilk zamanlar kendi mesleklerini icra edip geçimlerini sağlarken, kalan zamanlarda yazılar yazmışlardır. Emek, sabır ve istikrar isteyen bir iş olduğunu vurgular. Yazar olmak isteyen gençlere ise ilk önerisi deneyim kazanmak adına gazetelere yazmalarınıdır. Fakat bir başkasına göre gazetede yazarak edebiyata başlayanlar zamanla yazım dillerinde kalitesizleşiyordu. Bir yayıncının ise bu konuda bir tavsiyesi olmuştur. Gazeteye her gün bir yığın yazı gönderildiğini, içlerinden mutlaka çok değerli yazılar da çıkabildiğini ama asıl yazar olmak isteyen varsa kendine önce başka bir iş bulup, geçimini oradan sağlayıp yazar olmak için emek vermeye devam etmesidir.

Yazarların yaşamı ve ölümü Hüseyin Rahmi; aktör, şair, yazar, şoför guruplarının hangi ülke olursa olsun mesleki alınganlıklarının aynı karakterde birleştiğini belirtir. Örneğin çoğu edebiyatçının alkol kullanması ve alkolden zarar görecektir noktaya sürüklenmesi gibi. Türk yazarlarının Avrupalılara benzemeyen yanları ise eserlerinin sayısı diyerek iddia da bulunmaktadır. Özellikle birçok yazarın hayatı matbaa ve meyhane arasında, yoksullukla geçtiğini belirtir. Yazarların çok büyük kısmının kuş tüyü döşeklerde ölmediğini, öbür taraf dinlenmeye gittiğini söyler. Onların ölümüne en çok ağlayanlar ise alacaklılarıdır.

Türk yazarları hakkında Hüseyin Rahmi, yazısında Türk yazarlardan da örnekler verir. Aynı yabancı yazarlar gibi Türk Edebiyat'ında da hayatı acıklı şekilde son bulmuş, yoksullukla geçen günleri olan yazarlar olduğunu söyler ve örnekler verir. Parasızlıktan ve yazılarının eleştirilmesinden bunanan bir yazarın kendine petrol döküp yakması, yoksulluktan alkole sığınanlar, kış günü paltosuz gezmek zorunda kalan ve ispirto ile ısınmaya çalışan yazarın ölümü bunlardan bazılarıdır. Kendi döneminde hala yaşamakta olan yazarları ise başına iş açacağı korkusuyla belirtmez. Ama onların yazılarından ne kadar içtiklerini anlayabilecek duruma geldiğini de söylemeden geçemez.

TEMALAR

Edebiyat/Yazarlık Edebiyat dünyası ve yazarlar hakkında durum ve düşüncelerin yer aldığı yazı zaman zaman eleştiri de içermektedir. Yazarlık yaparak para kazanmanın zorlukları, neredeyse bütün yazarların sıkıntı içinde yaşayıp borçlu olarak öldükleri belirtilir. Bu durum edebiyattan para kazanmanın zorluğunun yanında çoğu yazarın parayı kolay elden çıkarması, keyif veren madde ve

içecekler kullanması ile de ilgilidir. Hüseyin Rahmi, en risksiz olan yöntemin kendisine para kazandıran bir işin koruması altında yazı yazmak olduğunu söyler.

Ölüm lm olumsuz anlamlar taŐısa da ölümünde güzel olanı vardır. Trajik ve Őanssız biçimde ölen insanların yanında; yeterince yaŐamıŐ, huzurlu ve sakin bir Şekilde hayata gözlerini yuman insanlar Őanslı görülür.

HEYBELİ YANGINI

ÖYKÜ

Heybeliada'da çıkan yangın Yazar, gazetesini okurken birden bakar ve havayı sisli gibi görür Şaşırır. Fakat pek nemsemmez. O sırada yeğeni koşarak gelir ve yangın çıktığını haber verir. Adam bahçeye baktığında insanların ve itfaiyecilerin bahçeye dolduğunu görür. Yangın tepelerin orda çıkmıŐtır ve büyümesi halinde ilk sıırayacağı evler onlarınkiyle birlikte bir kaç konaktır. Yazar hemen aşağı iner. İtfaiyeciler yangını söndürmek için hortumla uğraşıyorlardır. Hortum pompası bozuktur ve su gitmiyordur. Bir saat sonra bu sorun halledilir. Bu kez de hortumun delik eŐik olduğu anlaşılır. Bahçe gl olur ama yangına bir damla su gidemez. Yangın giderek büyüyor gibidir. EndiŐeler artar. İstinye itfaiyecileri tam zamanında yardıma gelir. Ada halkı ile beraber yangın ilkel yöntemlerle söndürülür. Dört tarafı sudur ama kuru kuru taŐlar, sopalarla yangın söndürülmüŐtür.

Türk halkının azmi Yazar bir yandan Türk halkının bu özelliği ile gurur duyar ve savaş yıllarında, savaş dönemlerinde nasıl bir cesaret gösterdiklerini vurgular. Fakat bir yandan da hala bu ilkel yöntemlere muhtaç olmalarından dolayı utanır. Yangının, rzgrin ters esmesiyle daha da büyüyebilme ve trajik sonuçlarının artma ihtimali vardır. Gerekli malzemeleri birilerinin denetlemediği bellidir. Yanan am ağaçlarına üzülür. İki er de boğulma tehlikesi atlamıŐtır. Yazar her yıl aynı zamanlarda kötü niyetli bazı kişilerin adayı yaktıklarını sözler ve adanın güzelim romanlarının giderek yok olmasından endiŐe eder. Yangını kimin çıkardığı, nasıl çıktığı hala tespit edilememiŐtır. Sebep olanların kolay Şekilde ortadan kaybolduğunu düşünür.

TEMALAR

Milliyetçilik Türk halkının bazı özellikleri övülür ve ön plana çıkarılır. Yangını söndürmek için seferber olmaları, zor durumlar karşısında birlik olup problemlerin üstesinden gelmeleri yazar tarafından övülür. Savaş dönemlerinde kazanılan baŐarıların, Türklerin bu özelliklerinden geldiği vurgulanır.

Yangın/Sorumsuzluk Belirli dönem çıkan orman yangınlarının bilinçli ve belirli çıkarlar için yapıldığı ne sürülmektedir. Yazar, orman yangınlarında yanan, büyümesi uzun yılları alan ağaçların durumuna üzülür. Ayrıca sorumlu kişilere de eleştiri söz konusudur. Gerekli denetimlerin olmadığı, yangın söndürme çalıŐmaları sırasında belli olmuştur. Kullanılacak aletler alıŐmıyor, sorun ıkarıyordur. Sistem eleştirilir. n alınamayan bir yangın, çok daha fazla ağacın yanmasına, insanlarda can ve mal kaybına yol amasına sebep olacaktır.

BÜYÜK BİR PİŞMANLIK

ÖYKÜ

Yaşlı kadın ve eşeği Temmuz ayıdır ve hava çok sıcaktır. Hiç rzgr esmiyordur. İçi su dolu bir varil görünümlü araba, eŐek tarafından ekiliyordur. EŞeğin sahibi de yaşlı bir kadındır. Kadın, su taŐımak için eŐeĐiyle yokuŐu ine çıkan adeta ağaç gibi kupkuru kalmıŐtır. EŞeği de çok zayıf ve perişan grnyordur. İkisi de ağır ağır ilerliyordur. Onları görenler hallerine glmsesin mi yoksa acısınlar mı bilememektedir. Anlatıcı bu olayı izlerken, yolda 15 yaşlarında iki külhanbeyi fark eder. Klhanbeyi lakabı kazanmış kişilerin terbiyece kıt olduklarını biliyor ve merhametsiz olduklarını da tahmin ediyordur.

Yaşlı kadına yapılan şaka Külhanbeyleri, yaşlı kadın ve eşeğine yardım etmek yerine bir oyun düşünürler. Sessizce gidip eşeğin çektiği varilin musluğunu açarlar. Yaşlı kadı kulakları iyi duymadığından bir şey işitmez. Fakat su azaldıkça eşeğin yükü hafifler ve yürüyüşü değişir. Kadın bundan dolayı şüphelenip arkasına bakınca suyun peşleri sıra aktığını görür. Yokuşun üstüne vardıklarında varildeki su bitmiştir. Olayı gören külhanbeyleri gülmekten kırılıyorlardır. Kadın onları fark eder. Bir şey demez. Gözyaşları yerdeki sulara karışır ve kısa bir an sessizce bekler. Sonra eşeği ile yine su doldurmak için aşağı inmeye başlar. O sıcakta, zor koşullarda boşu boşuna yukarı çıkmışlardır.

Külhanbeylerinin utancı Durumu gören Külhanbeyleri kadının sakinliği ve sabrı karşısında mahcup olurlar ve kendilerini kötü hissederler. Birbirlerini suçlayıp kavga etmeye başlarlar. Suyu tekrar doldurup yukarı çıkmaya başlayan kadın, yolda iki külhanbeyini tekrar görür. Yüzleri yara bere içindedir, sıcakta kavga ederken her biri bir yere yığılmıştır. Kadın onlara su ikram ederek kendilerine gelmesine yardımcı olur. Kadının bu hareketi külhanbeyleri iyice düşünmeye ve utanmaya iter.

TEMALAR

Acıma Yazın ortasında ve çok sıcak bir günde, çalışmak zorunda kalan yaşlı kadın ve eşeğine acıma duygusu ile yaklaşılır. Kadına yapılan şaka ise bu duyguyu arttırmaktadır.

Pişmanlık Genç külhanbeyleri, düşüncesizce yaşlı kadına şaka yaparlar. Bu şaka kadının emeğinin hiçe sayıldığı, yaşlı kadını bir hayli zor duruma düşürecek bir şakadır. Fakat kadın şakaya, oldukça sabırlı ve sakin bir şekilde karşılık vermiştir. Kadının çaresizlik ve yorgunluk dolayısıyla ağlaması, anlayışlı ve yardımsever davranması gençlerin pişman olmalarına neden olmuştur.

KANIMIZI EMENLER

ÖYKÜ

Böceklerin zamanı Sıcaklar başlıyordur. Böceklerin hareket zamanı geliyordur. Yazar, böceklerin kanatlı, kanatsız çeşitleri saymakla bitmediğini söyler. Sivrisinek, tatarcık, kene bunlardan bazılarıdır. Bunlar havada gezen böceklerdir. Örneğin bir sineği büyütecek olursak uçağa benzediğini, adeta bomba etkisi yarattı söyler. Kendilerine kanun yoluyla ceza verilmediğini, hepimizin kanlarının onlara mubah olduğunu ekler.

Böcek türleri Yeryüzündeki böceklerden öncelik ve önem açısından yazara göre ilki tahtakurusudur. Oldukça pis kokuyordur. Kandan başka bir şey yediğini gören olmadığından bu kokuyu kandan mı aldığını sorgular. Böceğin bazı özellikleri vardır. Üç dört ay durup, sırtı karnına yapışsa ölmeyen bu böcek, vücutta kendine bir yer bulunca da doymak bilmiyordur. Kurnazdır ve tutmak isten olursa kolayca sır olmaktadır. Böcekler protokolü olarak bahseden yazar ikinci sırayı pirelere verir. Bu böceğin iğrenç kokusu yoktur ama mikroskobun altında hortumuyla file benzemektedir. Gövdeleri mesken tutmaktadır.

İnsanlara eleştiri Yazar, Allah tarafından böceklere rızık olarak insanların verildiğini söyler ve elden bir şey gelmeyeceğini ekler. Böcekler, insanları yiyordur ama insanlar da zaten buldukları her şeyi yiyorlardır. Meseleyi adaletle çözmek için hayvanlardan bir jüri kurulsa insanların davayı kaybedeceklerini belirtir. İnsan, gücünün yetebildiği bütün yaratıkları yiyor, sonra da birbirini yemeye devam ediyordur.

TEMALAR

İnsanın zararı Yazar bu yazısında böcek türlerinden bahsetmiş ve beslenmek ve yaşamlarını devam etmek için bir kısmının insanları nasıl kullandığını anlatmıştır. Küçük olmalarına rağmen insanlara zarar verebilen bu hayvanlara karşı insanların daha zararlı canlılar olduğunu kabul etmiştir. Bu kısımda insanların diğer tüm canlı türlerine nasıl zarar verdiğinden bahsederken, kendi içlerinde de

birbirlerine başka şekilde zarar vermelerine değinmiştir. Canlılar içinde en zararlı tür olarak insanları işaret ettiği söylenebilir.

KARINCALARLA SAVAŞTAYIM

ÖYKÜ

Karıncaların balkona istilası Yazarın başı evinin balkonunda karıncalarla belaya girmiştir. Balkona çıktığında, bir sürü karınca ile karşılaşmış, kendini dalga dalga duran bir siyah halı üzerinde gibi hisseder. İstilanın sebebine bakar ve evin boyalarını yiyip, kaplamaların üzerindeki ek yerlerin macunlarını açtıklarını ark eder. En ufak çatlakların aralarına dolmuşlardır. Kendisi incelemede bulurken vücuduna da karıncalar tırmanmaya ve onu ısırmağa başlamıştır. Canı çok yanar ve evdekilere seslenir. Birkaç kova su ve süpürgeyle gelmelerini ister.

Karıncalardan kurtulma taktikleri Balkona gelen ev ahalişi şaşırır. O kadar karıncayı beklemiyorlardır. Karıncalara acırlar, öldürmek istemezler. Allah'ın onlara rızıklarını böyle verdiğini, parayla alamayacaklarını söylerler. Yazar, Arapça da zararlı her şeyi öldürünüz diye bir laf olduğunu söyleyip, bu konuda hükmü verip günah olmadığını söyler. Evdekileri de karıncalar ısırmağa başlayınca can acısıyla ikna olurlar. Fakat düşündükleri gibi kova kova sularla karıncaları ortadan kaldırmazlar. Akın akın karınca gelmeye devam eder. En çok yeni binanın ek yerinden kaynaşıyorlardır. Yarım saatten fazla uğraşırlar ama haklarından gelemezler. Çamlığın bütün karıncaları balkonun alt kaplamalarından akın halinde kendine yol açmıştır. Yazar, o an bir savaş taktiği uygular. Dolaptan, beş altı kilo naftalini alır ve kaynak yerinin önüne üç metre uzunluğunda, beş cm genişliğinde beyaz bir set çeker. Karıncalar naftalinin etkisi ile ölmeye başlar. Beş dakika da bir sürü karınca yerde ölü şekilde yatar vaziyete gelir. Bir kısmı da artık gelmekten vazgeçer ve akın kesilir. Yazar, bu manzara karşısında keyif kahvesi içmek ister. Kendisini zafer kazanmış komutan gibi hissediyordur.

Adalet kavramı hakkında Hayatın sürdürülmesinin yenmek ve yenilmek yasası üzerine kurulduğunu iddia eder. İnsanın insanla olan işlerinde de alttan alta bir savaş gizlidir. Sürekli kavgada yenerek yaşıyor, yenilerek ölüyorsunuzdur. Doğada adalet olmadığını, adaletin insanların bir zorunluluk yüzünden kurmaya çalıştıkları bir durum olduğunu söyler. Aslında hak gözetme kaygısından uzak, ezerek ve çiğneyerek işleyen duygusuz bir hayat dolabının çarkları arasında olduğumuzu belirtir. Adalet kavramının toplumu oyalayan, adının olup kendisinin olmadığı bir durum olduğunu savunur. Bir haksız, sırf kuvvetinin öfkesiyle bir haklıyı ezerken, insanlık seyirci kalmanın cezasını çekiyordur. Çünkü adil insanlar ancak kendi çıkarlarına uygun sandıkları adaletleri yapmakla meşguldürler.

TEMALAR

Adaletsizlik Yazar, karıncaların balkonu basması ve güçlü olan insanın, taktikle onları öldürmesi üzerinden adalet kavramını sorgular. Yazıya göre hayat güçlü ve güçsüzün, yaşama ve öldürme üzerine kavgasıdır. Bu durum bitmeyen bir döngüdür. Adalet yoktur, güç ve çıkar vardır. Yazar, adalet kavramının insanın birlikte yaşama, hayatla başa çıkma mecburiyetleri sebebiyle uydurulduğunu ima eder. Doğa da ve hayatın kendisinde ise bu durumun görülmediğini belirtir. Aynı, çam ormanının dibine ev kuran, karıncalara karşı güçlü olan kendisinin, her şeyden habersiz balkonu istila eden karıncaları toplu halde öldürmesi ve olayı galibiyet, mağlubiyet durumu açısından değerlendirmesi gibi.

YENME VE YENİLME DURUMU

ÖYKÜ

Soygun yapma kararı Ahmet ve Hasan karşılıklı konuşurlar. Parasız kalmışlardır. Hasan'ın bir önerisi olur. Hırsızlık yapabileceklerini söyler. Daha önce hiç hırsızlık yapmamışlardır. Bunun bir sanat işi olduğunu ve soyacakları kişiyi korkutmak adına yanlarında bıçak, silah gibi bir şey bulundurmaları gerektiğinden bahsederek. Hasan, hırsızlığın zeka ve adele işi olduğunu, üstün olanın galip geleceğini

söyler. Ona göre her kazançta bazı hırsızlıklar vardır. Kar, hisse gibi adlarla soygun yapıldığını ama soygunun gizli kaldığını söyler. Zeka kuvvetiyle bilek kuvvetine sahip olanlar, türlü şeytanlık ve hilelerle kendilerinden zayıf olanları haraca keserler. Örnek de verir. O an onları birisi soysa, bağırıp çağırıp yardım isteseler ve seslerini kimse duymasa, onlardan çalınan şeyler hırsıza mal olmuş olacaktır. Hasan durumu bu şekilde açıklıyordu. Akşam buluşmak için sözleşirler ve anlaşırılar.

Ahmet'in planı Akşam sokakta buluşurlar. Hasan, getirdiği sustalıyı gösterir. Ahmet, sustalıya incelemek ister ve bakarken prova yapmayı teklif eder. Çünkü daha önce soygun yapmamışlardır. Hasan soyulan, Ahmet de hırsız rolündedir. Ahmet, arkadaşından gelecek cevabı beklemeden çakıyı onun boğazına dayar ve paraları çıkarmasını söyler. Para yok dedikçe de üsteler. Çakı Hasan'ın boğazını acıtmaya başlamıştır. Ahmet'in şaka yapmadığını, gerçekten onu soyduğunu anlayan Hasan kurtulmaya çalışır ama Ahmet durmaz ve çakıyı boğazına biraz daha bastırır. Gün içinde bir köylüyü dolandırıp parasını aldığını duymuştur ve Hasan'ın param yok laflarına inanamaz. Cüzdanını bulmaya çalışır. O sırada Hasan biraz daha hırpalanır. Ahmet, Hasan'ın cüzdanını bulur ve onu kenara atar. Hasan'ın sesi zor çıkıyordu. Yardım ister. Arkasından, alçak hırsız diye bağırır. Ahmet ise Hasan'a kendi sözleri ile cevap verir. Becerebilen için hırsızlığın en meşru sanatlardan olduğunu, zeka gücünün insanların daima adale güçlerinden üstün geldiğini, ahmakların okka altına gittiğini anlatır. Akıllı geçinen bir çok insanın onun gibi olduğunu, savundukları şeyler kendi başına gelip aleyhine kullanılmaya başlayınca yalvardıklarını söyler.

TEMALAR

Dolandırıcılık Zeka ve güç konusunda kendilerini üstün gören bazı kimseler bu özelliklerini insanların aleyhinde kullanıyorlar ve bununla övünüyorlardır. Fakat aynı pozisyona kendileri düştüğünde iki yüzlü davrandıkları görülür. Hasan, arkadaşını hırsızlığa ikna etmek için dolandırıcılığı normalleştirmiş, hayatın gerçeği olarak göstermiştir. Soygun yapan insanları üstün ve kandırılanları zayıf, akılsız görmüştür. Fakat kendisi soyulunca savunduklarının aksi yönünde söylemler olmuştur.

DÖŞEKTEN BİR SESLENİŞ

ÖYKÜ

Yazarın hastalığı Hüseyin Rahmi, o gün neşesiz uyanmıştır. Ama hasta olacağı aklına gelmemiştir. Gün içinde ne olur ne olmaz diyerek hafif beslenmeye çalışmıştır. Fakat akşama hastalık kendini göstermiştir. İspanyol nezlesi salgını vardır ve o da hastalığı kapmıştır. Ateşi ve nabızı çok yükselir. Baş ağrır, kemikleri sızlar ve bazen inlemesine engel olamaz. Hastalığı ağır geçirir. Bu hastalık ki iyi beslenmeyen, bünyesi zayıf kişilere büyük hasar vererek ölmelerine bile neden oluyordur. Hüseyin Rahmi, hastalığın ve ateşin etkisiyle ülkesindeki iş ve edebiyat dünyası ile uğraşmış, halüsinasyonlar görmüştür. Bu halüsinasyonlarda, İspanyol nezlesi adeta kişileşmiş, onunla konuşur olmuştur. Yirmi gün önce aynı hastalığı atlatmış, o günlerde Rahmi'nin evinde misafir olarak bulunan piyanist misafir ona sayıklamalarından bahsetmiştir.

Hüseyin Rahmi'nin sayıklamaları İspanyol nezlesi, Rahmi'ye Türk yazarların parasızlıktan doğru dürüst beslenemediğini, beslenemedikçe vurucu yazılar yazamadıklarını, bünyelerinin bakımsızlığı nedeniyle çoğunu ortadan kaldıracaklarını söylemiştir. Rakı da pahalandığı için içemiyor, yazılarına artık neşe de yansımıyordu. Hüseyin Rahmi, bu kısımda yazarlara eleştiride bulunur. Kendilerine bakabilen yazarlar başka bir iş olarak memurluk yapıp para kazanabilenlerdir. Fakat onların yazdığı konularda ülke meselelerine gerekli hassasiyetle yaklaşmamaktadır. Diğer yazarların da onların mevkisine ulaşabilmek için didindiğini, o yüzden çoğunluğun rüzgar nereden sert eserse ona uygun yazılar yazdığını söyler. Hüseyin Rahmi'nin bu sayıklamalarından, halüsinasyonlarından bazıları şöyledir. Önüne kitap açmış, saçlarını yolarak didinen bir yazar vardır. Rahmi İspanyol'a ne olduğunu sorar. O da parasızlıktan adamın zamanla tüm kitaplarını sattığını, en son sıranın sözlüklerine geldiğini ve şu anda çeviri yaparken sözlükleri olmadığı için işin içinden çıkamadığını söylemiştir. Bir başka görüntü de kütüphanede kavga eden iki kişi vardır. İspanyol, yazarın bir konuda danışmak için kütüphaneye

ansiklopedi almaya geldiğini, kütüphanecinin ona kırmızı kaplı bir ansiklopedi getirdiğini ama bunun İngiliz kütüphanesi fihristinin olduğunu belirtir. Kütüphaneci gelenlerin hep bunu okuduğunu, sadece kitap adlarını ezberleyip en çok kitap adı verenlerin en bilgin sayıldığını söylemiştir. Düzen böyle işliyor kimse içerikle ilgilenmiyordu.

Yazar iyileşir Hüseyin Rahmi, memleketin iş ve kültür hayatına ait tabloların kahramanlarına karışarak, humma sıkıntısıyla abuk subuk söylenirken misafir hastalığa musikinun nasıl etki yaptığı merak eder ve piyano çalmaya başlar. Hasta yazar bu kez kendisini valsa kaldıran bir güzelle karşılaşır ve onunla dans eder. Sabah gözlerini açtığında halüsinasyonlar yoktur. Hastalıkta gitmiştir.

TEMALAR

Edebiyat/Basın dünyası eleştirisi Yazar, hastalığın verdiği etkilerden bahsederken edebiyat dünyasına, yazarlara göndermelerde bulunmuştur. Yazarların para kazanmadığı, gerçekleri yazmak yerine çıkarlarına uygun olan, zarar görmeyecekleri konularda yazdıkları imasında bulunur. İyi bir ek işi olmayan yazarların ekonomk olarak çok kötü durumda olduğu da söylenir. Edebiyattan para kazanmak zordur.

Hastalık Yazarın yaşadığı dönemde İspanyol nezlesi salgını vardır. Hastalığın seyri, insanlar üzerindeki etkisi ve bağıışıklığı zayıf, bakımsız insanların ölümüne yol açtığı anlatılmaktadır.

VARDA, İSPANYOL GELİYOR!

ÖYKÜ

Vapurdaki yolcuların durumu Deniz işletmesinin vapurları adeta hırdavat gibidir. Bunlardan ikisi iskeleye yaklaşır. Mürettebattan ikisi aralarında tehlikeli bir arızadan bahsediyorlardır ama kimsenin canı önemsenmiyordu. Yolcular vapuru doldurur. İçeri öyle çok insan doludur ki, İspanyol nezlesine yakalanmamak işten bile değildir. İçerideki insanlar ne düzgünce oturabiliyor, ne dizilebiliyordu. Altta kalanın canı çıksın sözüne örnek bir hal vardır. Hava soğuktur. Dışarıdakiler de üşüyordu. Ama içeride, alt kat kamarada insanlar sıcaktan yelpazeler yapıyor, zor nefes alıyor, sürekli terliyorlardır. Islak elbiselerden kabaran hava, nefes ve ter kokularına karışarak daha ağır bir koku oluşturuyordu. İnsanlar evde oturmak yerine, İspanyol nezlesinden daha beterine bulaşabilecekleri bir ortamdadır. Etraf çok pistir. Kusanlar, altına kaçırın çocuklar, aksıranlar vardır.

Üç arkadaşın, vapurda içme planı Ada vapurunun son postası yine tıklım tıklım dolar. Tam hareket edecekken üç delikanlı vapura son anda atlar. Ceplerinde de içki şişesi, kutu balığı, mandalina, peynir gibi ufak mezeler vardır. Rahat içki içebilecekleri bir yer ararlar ama her yer çok doludur. Kahveciden bir şişe su, bir şişe rakı isteyip bardaklardan, çatallardan, meze tabaklarından yararlanacaklardır. İki arkadaş aralarında konuşur. Birisi boş yer bulamayacaklarından endişelenir. Diğer, üst kata çıkmayı kabul etmez. Soğukta donmak istemiyordu. Üçüncü arkadaş Arif Bey lafa atılır. Telaş etmemelerini, onlara تنها bir yer bulacaklarını söyler. Kendinden iki adım öndeki bir ihtiyar adama hal hatır sorduktan sonra çekip çekmediğini sorar. Adam olumlu yanıt verince bir tutum rica eder. Arif Bey, adamın uzattığı siyah tozdan bir tutam alır ve kağıda koyar. İki arkadaş, Arif'in emri ile onu takip ederler. Kalabalık içinde kıvrılarak kamaralar önüne gelirler. Arif kamaralardan birini gözüne kestirir. Arkadaşlarına beklemelerini söyler ve içeri girer.

Arif, kamaradakileri kandırır Kamarada oturacak yer yoktur. Arif, dışarıda çok üşüdüğünü, mecbur içeri girmek durumunda kaldığını söyler. İçeridekiler tedirgin biçimde hastalığını sorunca, vapura binerken hiçbir şey olmadığını, birden bire fırtınaya tutulmuş gibi titreme ve ateş geldiğini söyler. Adamlardan biri İspanyol nezlesinin semptomlarına benzetir. Bu sırada Arif cebindeki tozu, çaktırmadan mendiline serper ve burnuna götürür, hapşırır. İkinci kez aksırmak için gözlerini açtığında kamarada boşalmıştır. Arkadaşları, Arif'in yaptığı hileyi anlar. Hemen içeri girip onu tebrik ederler. Kahveci çağırılıp birkaç şey sipariş ederler. Kahveci çıkınca da kendi ceplerindeki dikkat çekmeden eklerler. Kapıyı da içeriden kilitletler. Pencerenin perdelerini örterler.

İspanyol nezlesi korkusu Üç arkadaş peş peşe içerler. Dışarıdan kapı birkaç kez vurulur. Oralı olmazlar ama vuruşun şiddeti artar. En son küfürler iştilir. Arif hemen uzanır ve üstüne ceket örtülür. Kapı açılır. Arkadaşlarının İspanyol nezlesi olduğunu söylerler ama adam şüphelenir. İçkileri göstererek yalan söylediklerini ima eder. Diğerleri, arkadaşlarını bırakmadıklarını, bir kere bulaşınca da alkolle nezleyi belki korkutabilmeyi denediklerini söylerler. Alkolün etkisi ile belki nezlenin ilk etkilerini hissetmeyeceklerini de bahane ederler. Adam, İspanyol'un sarhoştan hoşlanmadığını söyleyince muhabbet bu yönde ilerler. Laf uzayınca Arif sayıklıyor gibi saçma şeyler söyler. Sayıklamaları arasında ölümle ilgili birkaç kelime geçince, kapı önündekiler kamaradan kaçır. Üç arkadaş kâğıda 'İÇERDE İSPANYOL NEZLESİNDEN HASTA VARDIR. KENDİNİZİ SAKININIZ!' yazıp kapıya asarlar. Bu kurnazlıkla içeriye mevki memuru bile girmez.

Arif'in kandırma üzerine sözleri Üç arkadaş içtikçe içerler ve gözlerini açamaz hale gelirler. Arif, sarhoşlukla kendince bir felsefe ileri atar ve güler. İttihat ve Terakki partisinin üç lideri; Talat, Enver ve Cemal'in beş yıl süren başarılarına, bu süre içindeki saltanatlarına şaşkınlıklarına gerek olmadığını söyler. Halkın gayet kolay kandırıldığını kendileri de tecrübe etmişlerdir. Türk halkını aldatması çok kolaydır diye belirtir. Bu felsefeden yararlanmaya devam ederek, vapur adaya yaklaştığı zaman iki arkadaş Arif'in koluna girerek 'Çekilin, İspanyol nezlesi geliyor' sözleriyle insanların önlerinden çekilmelerini sağlarlar. Rahat rahat geçip giderler.

TEMALAR

Sahtekarlık/Siyasi eleştiri Öyküde, duyarsız ve sorumsuz insanlar, kendi keyif ve çıkarları için diğer insanları salgın hastalıkla korkutur. Yolculuk süresince diğer yolcuları zor durumda bırakarak sahtekârlık yaparlar. Görülen odur ki insanlar, zaaflarından yararlanılarak kolaylıkla kandırılabilir. Kandırılma konusunda halkın saflığı ve dönemin hükümetinin bu durumu kullanışı eleştirilir. Siyasi eleştiri söz konusudur.